

завдання практичного та теоретичного пошуку перед науковцями та практиками. Узагальнення теоретичних позицій, котрі є актуальними на сьогодні, представлене у статті, виступатиме базою для розроблення конкретних контрольних процедур, механізмів та орієнтовних показників, теоретичного вивчення та практичної апробації розроблених новацій у сфері державного контролю за касовим виконання держбюджету.

Література

1. Бюджетний кодекс України.
2. Інструкція про відкриття аналітичних рахунків для обліку операцій по виконанню бюджетів в системі Державного казначейства України від 28.11.2000, № 119.
3. Інструкція про порядок касового виконання Державного бюджету за доходами: Затверджено Наказом Головного управління Державного казначейства України від 04.05.1998 р, № 131.
4. План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів.
5. Порядок управління бюджетними коштами, які обліковуються Державним казначейством України, прийнятий наказом ДКУ, № 123 від 20.07.2001 р.
6. Положення про Єдиний казначейський рахунок: Затверджено Наказом Головного управління Державного казначейства України від 21.03.1997 р., № 28.
7. Бланк І.А. Стратегия и тактика управления финансами. – К.: МП Итем ЛТД, СП "АДЕФ-Украина", 1996. – 534 с.
8. Чайка В.М. Підвищення результативності державного фінансового контролю// Фінанси України. – 2001, № 5. – 364 с.
9. Юрій С.І., Бескид Й.М. Бюджетна система України: Навч. пос. – К.: НІОС. – 2000. – 364 с.
10. Юрій С.І., Демянишин В.Г., Буздуган Я.М. Антологія бюджетного механізму, Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 250 с.

УДК 338.246.2

Аспір. Н.Я. Скірка – Львівська КА

ЕФЕКТИВНІСТЬ СТРУКТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В статті досліджуються особливості державного регулювання структурних зрушень в економіці країни. Аналізуються основні елементи механізму державного регулювання ринкової економіки та основні види структурних пропорцій на рівні країни.

Ключові слова: державне регулювання економіки, структурні пропорції, інвестиційна діяльність.

Post-graduate N.Ya. Skirka – L'viv commercial academy

Efficiency of structural transformations of economy of Ukraine

The features of the state adjusting of structural changes in the economy of country are explored in the article. The basic elements of mechanism of the state adjusting of market economy and basic types of structural proportions at the level of country are analyzed.

Keywords: state adjusting of economy, structural proportions, investment activity.

Теоретичні дослідження сутності елементів структури національної економіки доводять, що багатогранна сукупність різнорівневих економічних пропорцій формує кінцеву структурну модель цієї економіки. Ця модель може підпадати під принципи оптимальності або ефективності.

Економічний зміст терміну ефективна економічна структура визначається як порядок формування системи відносин між макроекономічними

суб'єктами на основі максимального задоволення потреб суспільства за умови досягнення виробничої та розподільчої ефективності використання обмежених економічних ресурсів країни.

Оптимальна економічна структура – це найкращий варіант формування системи відносин між елементами (складовими частинами) економіки країни, що пов'язані з використанням обмежених економічних ресурсів з метою найбільш повного задоволення потреб суспільства.

Отже поняття ефективної та оптимальної економічної структури істотно відрізняються один від одного. Відмінність полягає у тому, що не всяка оптимальна економічна структура буде ефективною в тих або інших конкретних умовах. Проте за інших рівних умов оптимальність економічної структури є невід'ємною ознакою ефективного функціонування економічної системи.

Математично ефективність структурних зрушень можна визначити як відношення вартісного відображення економічного ефекту від здійснення коригування структури національної економіки, до величини витрат, що є необхідними для переміщення виробничих ресурсів у відповідність із змінами в структурі суспільних потреб [1, с. 60]:

$$E_{\text{с.з.}} = \frac{M_s}{I} \times 100\%,$$

де: $E_{\text{с.з.}}$ – ефективність структурних зрушень в економіці; M_s – структурне зрушення у вартісному виразі; I – витрати на здійснення структурного зрушення.

Аналіз кількісних (вагових) характеристик зміни окремих елементів структури національної економіки дасть змогу визначити тенденційність її зміни протягом певного періоду часу.

Визначальними сферами економічної діяльності в Україні є промисловість та сільське господарство. Це зумовлено, з одного боку, специфікою спеціалізації української економіки в умовах колишнього Радянського Союзу, з другого – особливостями сировинної бази та структурою людських ресурсів. Розвиток цих сфер економічної діяльності впливає на динаміку інших і, перш за все тих, що надають послуги.

Дослідження зміни абсолютної величини часок виробництва продукції в сільському господарстві, добувній та обробній промисловості в структурі валового випуску в Україні за період з 2001 по 2004 рр. дає змогу зробити певні висновки (рис. 1):

- більше 55 % валового випуску забезпечувало в 2001 р. саме сільське господарство та промисловість, в 2004 р. ця частка зменшується до 37 %;
- в обсязі валового випуску сільського господарства відбуваються певні негативні зміни (якщо в 2001 р. частка цієї групи галузей становила 14,4 % валового випуску, то в 2004 р. – тільки 12,1 %);
- частка добувної промисловості в обсязі валового випуску продукції, яка в 2001 р. становила 5 % зменшується до 3,9 % в 2004 р;
- спостерігається значне зменшення частки валового випуску групи галузей обробної промисловості (з 37,5 % в 2001 р. до 20,7 % в 2004 р.);
- певні позитивні тенденції спостерігаються в торгівлі (збільшення частки в обсязі валового випуску з 8,5 % до 13,2 %) та транспорті та зв'язку (з 9 % до 14,6 %).

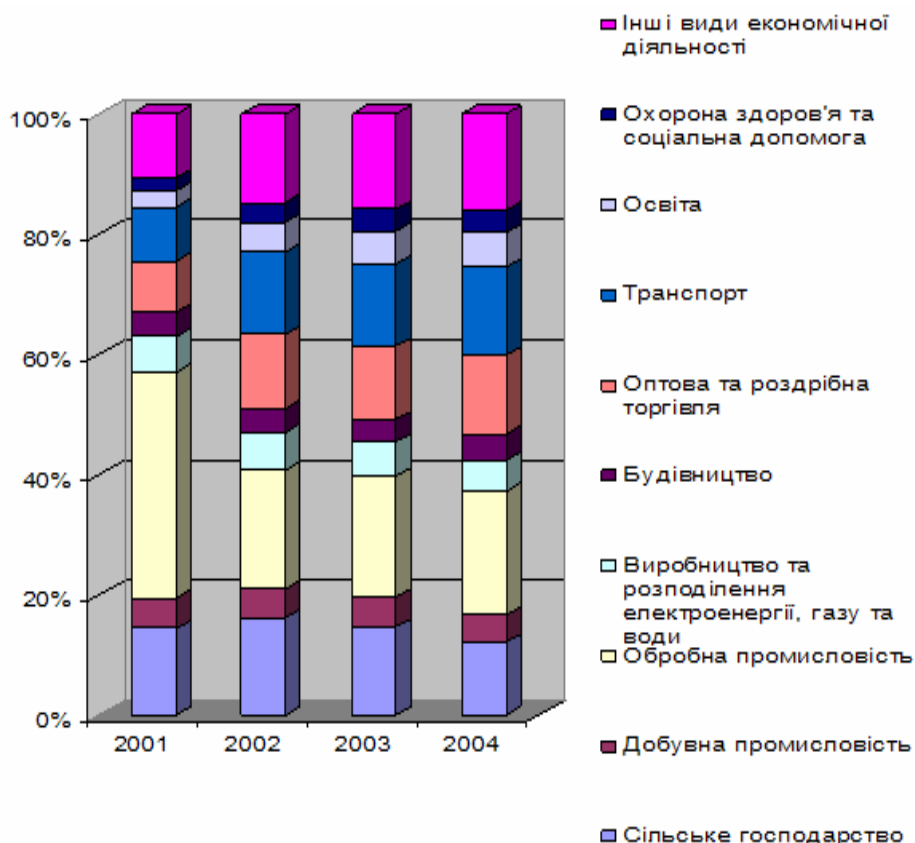

Рис. 1. Структура валового випуску української економіки за видами економічної діяльності, 2001-2004 рр. [2]

Зроблені висновки підтверджують певні позитивні тенденції в зміні структурних галузевих пропорцій в економіці України: зміну співвідношення між галузями, що пов'язані з видобуванням ресурсів, галузями, що пов'язані з переробкою цих ресурсів та розвитком сфери послуг на користь останньої. В той же час це зростання проходить на фоні зменшення обсягу випуску в обробній, добувній промисловості та сільському господарстві, що негативно впливає на сумарний обсяг валового випуску.

Структура вітчизняної економіки характеризується домінуванням енергоємних, матеріаломістких виробництв, які постійно відчують на собі майже монопольну залежність від імпорту паливно-енергетичних ресурсів. Ресурсомісткість вітчизняної продукції перевищує світовий рівень майже у 2 рази, а енергетична складова у виробництві продукції становить майже 25 % їх вартості (в той час як в США цей показник дорівнює 6 %, Франції – 3 %).

Оцінка таких показників, як витратомісткість (яка характеризує співвідношення між витратною (проміжне споживання) та дохідною частинами валового випуску, ефективність (яка характеризує співвідношення між сумарною величиною доданої вартості (ВВП) та проміжним споживанням) та результативності забезпечують дослідження якісних характеристик структури економіки країни (табл. 1).

Розрахунки проведені в таблиці характеризують підвищення витратомісткості валового випуску української економіки (на 3 % за період 1999-2004 рр.), що призводить до зменшення рівня її результативності та ефективності (з 77,5 % в 1999 р. до 69,5 % в 2004 р.).

Отже, оптимізація виробничих галузевих пропорцій потребує зменшення частки ресурсо- та енергоємних галузей: енергетики, паливної, чорної та кольорової металургії, хімічної та нафтохімічної промисловості на фоні поступального розвитку галузей, що зорієнтовані на випуск кінцевого продукту (машинобудування, металообробки, легкої та харчової промисловості).

Табл. 1. Оцінка якісних характеристик зміни структури валового випуску української економіки, 1998-2004 рр. (млн. грн.)

Назва показників		1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.
Валовий випуск (в основних цінах)	ВВ	276246	373893	460520	504008	603704	809988
Валовий випуск (в ринкових цінах)	ВВр	297819	399701	484220	528624	630831	842055
Проміжне споживання товарів та послуг	ПС	167781	229631	280030	302814	363487	496942
ВВП (в ринкових цінах)	ВВП	130038	170070	204190	225810	267344	345113
Витратомісткість (ПС/ВВр), %		56,34	57,45	57,83	57,28	57,62	59,02
Ефективність економіки (ВВП/ПС), %		77,50	74,06	72,92	74,57	73,55	69,45
Результативність економіки (ВВП/ВВр), %		43,66	42,55	42,17	42,72	42,38	40,98

Джерело: Держкомстат [<http://www.ukrstat.gov.ua>], розрахунки автора

Основним чинником покращення макроекономічних показників є зростання величини доданої вартості. На фоні зростання її величини (що і характеризує зростання ВВП країни) істотних змін в її структурі за період 2000-2005 рр., не відбувається (рис. 2).

Рис. 2. Структура валової доданої вартості в галузевому розрізі, 2005 р. [3]

В 2005 р. в створенні валової доданої вартості основні частки належать обробній промисловості (21 %), транспорту (13 %), сільському господарству (11 %), оптовій та роздрібній торгівлі (13 %). Ці пропорції підтвер-

джують зменшення часток в ВВП сільського господарства (вона становила в 2001 р. 14 %) та зростання обсягів валової доданої вартості в обробній та добувній промисловості та будівництві.

Проведене дослідження доводить, що заходи державної регуляторної діяльності повинні бути спрямовані на стимулювання обсягів виробництва в таких групах галузей як сільське та лісове господарство, за умови стабільних темпів приросту валової доданої вартості в обробній промисловості та сфері послуг.

Література

1. **Ринкова трансформація** економіки України: проблеми регулювання. Колективна монографія/ За ред. В.Ф. Беседіна, А.С. Музиченко. – К.: НДЕІ, 2005. – 551 с.
2. **Виробництво та розподіл** валового внутрішнього продукту за видами економічної діяльності [www.ukrstat.gov.ua].
3. **Випуск товарів та послуг** і валовий внутрішній продукт за 2005 р. [www.ukrstat.gov.ua].
4. **Крючкова В.І.** Структурні чинники розвитку економіки України. – К.: наукова думка. – 2004. – 316 с.

УДК 336.7 (477)

Доц. І.Г. Скоморович, канд. екон. наук – Львівський НУ
ім. Івана Франка

СТАНОВЛЕННЯ ГРОШОВОЇ СИСТЕМИ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

Розглянуто процеси утворення центрального банку країни, впровадження в обіг купоно-карбованців, впорядкування нормативного забезпечення регулювання грошової сфери в умовах створення самостійної грошової системи України.

Ключові слова: грошова система, інфляція, купон, карбованець.

Assist. prof. I.G. Skomorovych – L'viv NU named after Ivan Franko

Formation of monetary system in independent Ukraine

Formation of central bank of the state, injection of kupon in turnover, regulation of monetary sphere in conditions of forming of independent monetary system of Ukraine are reviewing in the article.

Keywords: monetary system, inflation, kupon, karbovanets.

У 1991 р., коли на карті світу з'явилися п'ятнадцять незалежних держав, утворених на території колишнього СРСР, почався новий етап у розвитку грошового обігу в Україні. У тяжких умовах зміни економічного ладу поставала самостійна грошово-кредитна система, творці якої намагалися зберегти вікові традиції та адаптувати їх до нових суспільних та господарських реалій.

Становлення грошової системи нашої держави почалося з прийняттям Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. Декларації про державний суверенітет України. У ній сказано, що "...Українська РСР самостійно створює банкову (включаючи зовнішньоекономічний банк), цінову, фінансову, митну, податкову систему, формує державний бюджет, а при необхідності впроваджує свою грошову одиницю. Вищою кредитною установою Української РСР є національний Банк України, підзвітний Верховній Раді Української РСР".

На основі цієї Декларації 3 серпня 1990 р. було ухвалено Закон УРСР "Про економічну самостійність Української РСР". Стаття 6 цього Закону на-